

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutiones Morales

In Quibus Vnivers[a]e Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

3. Quid in praecepto audiendi rem diuinam praescribatur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

& implendi, præceptum impleſſe videatur, ſi nullam deinde aliam audiverit? Reſpondeo, inferiorum quorundam eſſe ſententiã, præceptum implere, ſi mutata voluntate, poſtea ratum habeat quod fecit. Immo generatim docent, nos legi aut præcepto Superioris ſatisfacere, ſi opus externum, quod eſt imperatum, faciamus, etiam ſi in animo habeamus per illud opus externum, quod facimus, præceptum non implere. Crederem ſane, ſi id probarent: ac adduci non poſſum, ut credam te præceptum implere, aut legi ſatisfacere, cum rem imperatam præſtas, & nihilominus vis, per illud opus externum, quod facis, præceptum vel legem non implere. Et huius ſententiæ Auctores habeo Nauarrum de Oratione capit. 16. numer. 74. cap. 20. numer. 30. Medinam Tractat. de Oratione queſtion. 16. verſicul. De tertio, ſcilicet. Ledefinam in 4. Par. 2. queſtion. 16. dub. 3. ad ſuprem. Non enim impleris præcepta ſolo facto & opere, animo tamen & voluntate contraria: item non eſt opus & officium virtutis ſolum factum exterius, quando eſt contraria voluntas; nimirum, cum leges & iura imperant, ut aliquid faciamus, volunt, ut velimus facere: nam alioqui, cum quis obedit inuitus, obedire crederetur. **QVAERES**, an qui rem diuinam audit nolens per huiusmodi opus externum legi & præcepto ſatisfacere, vi præcepti cogatur iterum audire, ſi poſſit? Puto eum debere iterum audire, ſi nondum tempus effluxerit, in quo ſacro intereſſe poteſt & debet, quia præceptum non implevit, cum audivit: ergo ſi poteſt, debet implere. **Obijcies**, ſatis eſt, ſi poſtea ratum habeat, quod fecit, nimirum ſi ratum habeat opus illud externum, quo rem diuinam audivit: quemadmodum ſi Titius debeat centum nummos aureos, aut equum, vel librum Caio, nihil reſtituere vi præcepti cogitur, ſi Caius ſuos nummos, aut ſuum equum vel librum recuperavit. **Profecto** non eſt idem iuris de utroque, quia Titius debet reſtituere Caio rem eius; quod ſi Caius ſuam rem recuperavit, nihil amplius ei Titius debet: ac ſi qui ſacrum quidem audivit, ſed præceptum non implevit, debet legi & præcepto ſatisfacere: nam ſi ſacrum audires penitus inuitus, audires quidem, ſed adhuc præceptum, ſi commode poſſes, deberes implere, non ergo ſufficit ſi audiviſti rem diuinam, ſed opus eſt præceptum implere, quod implere noluiſti, cum ſacrum audiviſti. **At** iuſtas; ſacrum audivi non inuitus, ſed ſponte mea, quanquam nolui tunc implere præceptum: ergo ſatis eſt ſi poſtea voluntate mutata ratum habeam quod feci. **Contra eſt**, quia non debes iterum audire, quaſi non audieris, ſed quia cum audiviſti, præceptum non impleviſti, quia tu ipſe noluiſti tunc temporis implere: ergo implendum eſt præceptum, cum nondum ſit impletum, & impleri adhuc poſſit. **Urgebis**: ergo ſi Titius rem diuinam audivit voluntate præceptum implendi, & poſtea mutavit voluntatem, ita ut noluerit ratum habere quod fecit, debet iterum audire, vi præcepto & legi ſatisfaciat. **Id nego**: quia Titius, cum ſacrum audivit, id fecit ſponte ſua, & voluit tunc præceptum implere: ac ideo nihil obest, ſi mutet poſtea voluntatem, & velit iterum audire, vi præcepto ſatisfaciat; nam poteſt etiam

hanc ſecundam voluntatem mutare, & primam ratam habere. **Secus** verò eſt in Caio, qui cum ſacrum audivit, noluit tunc præceptum implere; & proinde adhuc debet legi ſatisfacere, ſiquidem nondum ſatisfecit. Quia etiam ſi non debeamus eo animi propoſito audire, ut præceptum ſeruemus: requiritur tamen ne contrariam voluntatem in audiendo habeamus. Et idem mihi videtur in ſimilibus. Ut ſi Titius vouerit vel iuraverit quotidie ſe precationem Dominicam recitaturum, minimè votum perſolvit, aut iurandum ſeruat, ſi recitat habens in animo iterum recitare, ut ſuo voto ſatisfaciat, nolens tunc cum recitat, votum, vel quod iuravit, exolvere. **Idem** iuris eſt, ſi tuſus ſis preces fundere, & preceris, in animo habens iterum precari, ut iuſta facias. **Septimò** queritur, An qui Miſſæ ſacrificio non intereſt in die Dominico, in quem incidit ſimul dies feſtus & ſacer alicuius Apoſtoli, duo peccata committat, ſive vnum peccatum duas turpitudines habens, ita ut vtramque exprimere debeat in ſacra ſuorum peccatorum confeſſione. **Nauarrus** in Manual. cap. 11. numer. 4. verſic. ex quo colligitur, affirmat, ſed meo iudicio, ut alijs in locis oſtendi, opoſitum eſt verius, quia peccata non multiplicantur ſola præceptorum varietate, niſi illa madata ad diſtinctas virtutes pertineant: nam ſimplex furtum, & ſimplex fornicationem prohibet lex naturalis, Diuina, & Canonica, & tamen furtum eſt vnum peccatum, ſimiliter & fornicatio, quia vna & eadem ratione, quamvis diſtinctis legibus prohibetur furtum, & prohibetur fornicatio. **Octavo** queritur, Vnde incipiat dies feſtus, quod attinet ad hoc præceptum implendum? **Reſpondeo**, incipere à media nocte: vnde ſatisfacit præcepto, qui rem diuinam audit in nocte, quando ſic licite in nocte, ut in nocte Natalis Domini ci. Sylva. Miſſa. 2. non. 1.

Caput III.

Quid in Præcepto audiendi rem diuinam præſcribatur.

PRIMO queritur, Quidnam ſignificetur nomine (totas) cum Ius dicit: Præcipimus ut totas Miſſas audiant? **Reſpondeo**, fuiſſe quosdam qui docuerint, omnia Miſſarum ſacra quæ in die feſto in aliqua Parochia ſunt, debere ſingulos Parochianos audire, vbi commode poſſunt. **Horum** autem opinio merito ab omnibus confutatur. **Alij dixerunt**, omnia ſacra quæ in templo ſunt, debere audiri ab his qui ſunt in illud ingreſſi, ſi id fieri commode queat: quod ipſum etiam omnium conſenſu reſellitur. **Quare** alij vocabulum (totas) interpretatur, dicentes nihil aliud ſignificare, niſi audiendum eſſe ſacrum Miſſæ verbum, in quo duæ Miſſæ continentur, nimirum Miſſa Catechumenorum, quæ à principio uſque ad Euangelij finem protenditur; tunc enim voce Diaconi omnes Catechumeni foras excluduntur, & Miſſa fidelium inchoatur, in qua Chriſti corpus conficitur, offertur, & ſumitur, quæque ab Euangelij fine uſque ad exitum Miſſæ producitur. **Mihi** verò probabilius videtur quod tradi

dit Gloſſa in cap. Miſſar. de Conſecrat. diſtinct. 1. & com-
muni ſenſu approbatur; Audiri oportere Miſſas
totas, id eſt, integras: ita vt ſinguli ſingula Miſſæ
ſacra in totum, huc in integrum audire debeant.
Iſ vero id præſtat qui partem Miſſæ notabilem
non omittit: contra vero qui omittit, minimè
creditur Miſſæ ſacrum audire, Sylu. Miſſa 2. quæſt. 1.
Sotus 4. diſt. 13. quæſt. 2. ar. 1. prope finem. Nauar. in Man.
cap. 21. nu. 2.

Secundò quæritur, Quæ nam pars Miſſæ nota-
bilis habeatur? Inter omnes conuenit, dimidiam,
aut tertiam partem eſſe notabilem: quare colli-
gunt, eum qui totum Miſſæ principium vnà cum
Epiſtola & Euangelio prætermiſerit, partem no-
tabilem omiſiſſes non autem ſi ab initio Euange-
lij uſq; ad Miſſæ finem audierit, etiam ſi reliquum
omiſerit, hoc eſt, principium Miſſæ & Epiſtolam.
Conſtat etiam, partem notabilem omittere eum,
qui principium Miſſæ & Epiſtolam, vnà cum his
quæ in fine Miſſæ dicuntur, relinquit: vt ſi omit-
tat etiam ea quæ Sacerdos dicit poſt ſumprum
Chriſti corpus. **QVÆRE** S, an qui Euange-
lij, & totum Miſſæ principium & Epiſtolam,
non audierit, cum tamen totum Miſſæ reliquum
audierit, præceptum implere uideatur, ſi priu-
atim poſtea per ſe, vel per alium Euangelium legat
aut recitet. Putant nonnulli, eum hac ratione
præceptum ſeruare, ſic Margarita Confeſſorum,
quam ſequi uidetur Nauar. in Manual. cap. 21. nu-
mero ſecundo. Verùm alij probabiliùs ac uerius
ſentiant, minimè ſatisfacere Eccleſiæ: non enim
priuata illa omiſſi Euangelij lectio, aut recita-
tio ſupplet, quod eſt prætermiſſum. Hæc omnia
colliguntur ex Antonino ſecunda parti. titu. 9. cap. 10.
ſ. 2. Sylueſt. Miſſa 2. quæſtione prim. Soto in 4. diſtinct.
13. quæſtione 2. articulo 1. Nauar. ex parte, non in totum
in Man. cap. 21. num. 2. Deinde, ſi roges, an ſaltem in
Natali Domini, quo die ſinguli Presbyteri ter ſa-
cris operantur, debeat quiſque tribus Miſſarum
ſacrificijs intereſſe? Reſpondeo, eo etiam die quæ-
que Eccleſiæ præceptum implere, ſi vnum dun-
taxat Miſſæ ſacrum audierit: nec enim Presby-
teri debent neceſſitate legis ter rem ſacere diui-
nam: nec Laici tria Miſſarum ſacra audire, ſed
liberum eſt illis vnum tantum ſacrum eo die fa-
cere & audire: Antonin. Sylueſt. Nauar. locis
citatis.

Tertiò quæritur, An præceptum & legem ſer-
uet, qui dimidiam partem vnius Miſſæ audierit,
& reliquam dimidiam alterius? Quidam exiſti-
mant, hoc modo præceptum minimè ſeruari, eo
quod ſunt partes diuerſarum Miſſarum, quæ in v-
nam totam conuenire nequeunt. Deinde, quia a-
lii qui iſ, qui in ædem ſacram ingreſſus duos Sa-
cerdotes audierit, ſacris operantes, vnum rem di-
uinam incipientem, alterum à dimidia eius par-
te continuantem uſque ad finem, Eccleſiæ ſatis-
facere crederetur, ſi priorem audierit uſque ad
eam partem peruenientem, à qua parte alterum
audit Sacerdotem ſacris operantem. Sed alij cen-
ſent uerius eſſe quod Maior in 4. diſtinctio. 45. quæ-
ſtione ſecunda. Sotus 4. diſtinctio. 13. quæſtione 2. articulo 1.
Nauar. in Manual. cap. 21. numer. 2. Medina in ſua In-
ſtruction. Confeſſo. cap. 14. ſ. 9. tradiderunt, eum Ec-
cleſiæ præceptum implere, præſtat enim quic-
quid in præcepto continetur: nec enim præcipit

Eccleſia, vt ab eodem Sacerdote totum & in-
tegrum Miſſæ ſacrum; ſed ſimpliciter vt Miſſam
totam audiamus. Quare non eſt neceſſe, vt duæ
partes vnum Miſſæ ſacrum eiſdem Sacerdotis
efficiant, ſatis eſt ſi in vnum totum coire queant;
alioqui enim ſi Sacerdos dimidia parte ſacrifi-
cij facta moretur, alius Sacerdos inchoatum
perficeret Miſſæ ſacrificium, minimè iudicaretur
aſtantes integrum ſacrum audire. Necca-
men inde conſequitur, vt quis Eccleſiæ ſatisfaci-
at, ſi duas partes Miſſæ diuerſas ſimul audiat: eo
quod non poteſt commodè eis ſimul ardentia an-
res præbere. Mihi ſanè hæc ſecunda ſententia
magis placeret, ſi in aliqua firma ratione & ar-
gumento niteretur. Neque enim uideo, quo pa-
cto rem diuinam totam & integram audiat, qui
eam per fragmenta & partes audit: qui interrumpit
ac diuidit: qui ab vno ſacro incepto re-
cedit, & poſtea ad illud accedit ex parte. Deinde,
ſi vera eſt ſecunda ſententia, liceret cuique ſine
iuſta & debita cauſa rem diuinam per partes
audire. Non enim quaſio eſt, an præcepto ſatis-
faciat qui totum Miſſæ uerbum iuſta & legitima
cauſa per partes audit: ſed an præceptum imple-
at, qui ſuo arbitratu rem diuinam interruptam
audit. Item, non uideo, ſi uerum eſt, quod ſecun-
da opinio docet, quoniam ſatisfaciat præcepto, qui in
ædem ſacram ingreſſus, duos Sacerdotes rem di-
uinam facientes audit ſimul per partes: Nam
quod pertinet ad attentionem, poteſt ad utrum-
que animum intendere. Quare ſecunda ſen-
tentia ſolùm mihi probatur, quia tantorum uir-
orum eſt auctoritate, non efficaci ratione ſuf-
fulta.

Quartò quæritur, Quid nam illo uerbo audi-
re, intelligatur: Præcipimus audire totas Miſſas.
An qui è loquendo Miſſæ ſacrificio præſentes ad-
ſunt, præceptum implent? & rurſus, An ſiſti
qui nihil audiunt, Miſſæ tamen ſacrificio inter-
ſunt, præceptum ſeruare credantur? Reſpondeo,
audiendi uerbum non ſum præſens & ſtriſte: au-
dire enim hoc loco uoluntariam alicuius in loco
præſentiam ſignificat: ita ut ſi rem diuinam au-
dire iudicetur, qui ſponte Miſſæ ſacrificio inter-
eſt: nam ſæpè contingit, vt Miſſa priuata ita te-
nuis & exili uoce à Sacerdote dicatur, ut nihil ab
aſtantibus audiantur: & tamen Eccleſiæ & legi ſatis-
faciant aſtantes: Aliquando item adeo ma-
gna eſt populi frequentia, ut res diuina non ab o-
mnibus audiat, & tamen qui præſentes adſunt,
præceptum Eccleſiæ ſeruant. Hæc omnia Anto-
nin. ſecunda parti. titu. nono. cap. de iuro. ſ. primo.
Sylueſt. Miſſa 2. quæſtione prima. Sotus 4. diſtinctio. 13.
quæſtione ſecunda, articulo primo. Nauar. in Man. cap. 21.
numer. 8.

Quintò quæritur, An qui ſacrum Miſſæ uer-
bum ritu Græcoſum, Syrorum uè more ſacrum
audiunt, Eccleſiæ legi & præcepto ſatisfaciant?
Reſpondeo, ſatisfacere. Sotus 4. diſtinctio. 13. quæ-
ſtione ſecunda, articulo primo, neque enim præceptum
eſt datum, vt rem diuinam audiamus Romano,
& non alio ritu & more factam. Nam ſi quis ri-
tu Ambroſiano in Mediolanenſi diceceſi, & ritu
Iſidoriano in ijs Eccleſijs, in quibus Miſſæ ſacri-
ficio fieri iure ſolet, rem diuinam audierit,
præceptum implet ac ſeruat. Quare quamuis ſa-

crificium Græcè, vel Syriacè fiat, est tamen verum Missæ sacrificium, cuius ritus sunt à Sanctis Patribus Basilio, Chrysofomo, & alijs instituti, & Græcorum vel Syrorum Presbyteros, quamuis non ritus, vel more Latinorum sacris initiatis, tanquam veros tamen & legitimos Sacerdotes agnoscat & habet Ecclesia Latina. Secus verò est de eo, qui Dominicæ cœnæ, quam nostri temporis Hæretici faciunt, interest, in qua nec verum Christi corpus conficitur, nec veri & legitimi Sacerdotes sunt.

Sexto queritur, An diebus festis alias quoque sacras, & diuinas preces Ecclesiastici officij audire debeamus? Respondeo, nullam extare Ecclesiæ legem de alijs Diuini officij precibus audiendis: quamquam Nauarrus in *Manual. capit. 21. mem. 1.* asserat, alicubi consuetudine esse introductum, vt vespertinis precibus debeat quisque interesse, vt in Gallia, inquit, & Nauarra, vbi Parochia in suis Parochijs, diebus Dominicis & festis frequenter preces vespertinas audiunt. Palu. quoque 4. *distinction. 15. questione quinta, articulo primo, conclusionem secunda,* ait, idem videtur de vespertinis & completorio dicendum propter consuetudinem. Nihilominus tamen, vt ipse Nauarrus subiungit, Nilquam puro consuetudinem esse, vt quis alijs Diuini officijs, præterquam Missæ sacrificio debeat interesse; ita vt sit lethalis peccata reus, si id non faciat: hoc enim peccati genus confiteri non solent, qui suorum peccatorum confessiones faciunt.

Septimo queritur, An saltem diuinam concionem, quæ ad Populum diebus Dominicis & festis habetur, audire præcepto cogamur? Unde hæc quæstio mouetur, quod Tridentina Synodus *sess. 2. 4. ca. 4. de Reformatione,* ait: *Moneat Episcopus populum diligenter, teneri vnumquemque Parochia sue interesse, vbi commodè id fieri potest, ad audiendum verbum Dei.* Et Palu. 4. *distinction. 15. quest. 5. artic. 2. conclusion. 2. dicit.* Est autem Ecclesiæ Conuentus ad Missam, & ad vespertas, & ad sermonem quando fit in diebus festis: vnde ad illum etiam tenentur. *Communis est sententia:* Tali præcepto credentes non cogi. Vnde dicendum est, Concilium cum ait, (ad audiendum verbum Dei) posse intelligi de sacris concionibus, vel de Euangelio, quod in Diuino Missæ officio recitatur vel cantatur. Rursum docet Concilium, Parochianos, si ad verbum Dei audiendum, aliquò se recipiant, oportere eos se ad suas Parochias conferre, vbi id commodè fieri potest; non tamen simpliciter & absolute debere sacris concionibus interesse, sed in suis Parochijs, vbi possunt id commodè facere. Item, *sess. 22. in decreto de obseruandis,* & *enit. in celebrat. Missæ,* ait. *Moneam Episcopi eundem populum, vt frequenter ad suas Parochias, saltem diebus Dominicis, & maioribus festis accedant. Vbi non dixit, cogant, iubeant; sed moneant.*

Caput III.

Quibus diebus vi præcepti rem diuinam audire debeamus.

PRIMO queritur, Quibus diebus vi præcepti Missæ sacrum audire debeamus? Compertum omnibus est, nos audire illud oportere diebus Do-

minicis ac festis. Sed dubia quæstionis est, an audire oporteat his diebus festis, quos sola consuetudine, & more Populus colit. Respondeo in hunc modum: Aut ea consuetudo est Episcopi auctoritate inducta, approbata, confirmata, aut secus. Si primum, Missæ sacrificio interesse debemus, quoniam sunt dies festi Episcopi auctoritate constituti: Si secundum, sacrum audire non cogimur, cum Populus auctoritatem non habeat dies festos instituendi: quamuis imperare queat per suos Magistratus & Rectores, vt à publicis operibus abstineamus. Idem prorsus dicendum est de ijs diebus festis, qui gratia Principum sunt instituti. In ijs igitur tantummodo diebus festis, qui causa Dei, & Sanctorum cæli ciuium agi & coli solent, debemus Missæ sacrificio interesse.

Secundo queritur, An sint aliqui profesti dies, in quibus Missæ sacrum audire præcepto cogamur? Sunt qui putent esse præceptum audiendi tempore Quadragenarij ieiunij, quod proximè ante Pascha suscipitur: eo quod in *cap. solem. de Consec. dist. 1. ex Concilio Cabillonensi dicitur:* *Solem plures, qui se ieiunare putant in Quadragesima, mox vt signum audierint, ad horam nonam comedere: qui nullatenus ieiunare credèdi sunt, si ante manducauerint, quam vespertinam officium celebretur. Concurrendum est enim ad Missas: & auditis Missarum sollempnijs, & vespertinis officijs, ad cibum capiendum accedendum est. Sed melius Syluester verbo Missa 2. q. 1. & glossa & alij in eo capite solent citari, tradiderunt, id quod in eo capite dicitur, esse vsu & consuetudine abrogatum: præsertim cum mens Concilij tantum fuerit eorum mores improbare, qui Quadragenarij ieiunij tempore ante horam debitam cœnantes ieiunium soluebant. Et ideo, inquit, nullatenus ieiunare credendi sunt, si ante manducauerint, quam vespertinum celebretur officium; quod olim hora nona fiebat, id est, tertia post meridiem: hodie verò hora sexta, id est, paulò ante meridiem. Deinde verò Synodus consilium præbet ijs, qui ad horam præscriptam ieiunia seruare non poterant: Concurrendum est, inquit, ad Missas; & auditis Missarum sollempnijs, & vespertinis officijs, & elargitis elemosynis ad cibum capiendum accedendum est. QVAERES, an tribus Rogationum diebus, qui proximè diem Ascensionis Dominicæ præcedunt, Missæ sacrum audiri debeat? Respondeo hoc modo: Olim, vt constat ex *cap. Pronuntiandum est,* & *c. Rogationes, de Consec. dist. 3. dies festi habebantur, & proinde serui & ancillæ cogebantur ab operibus & omni labore cessare. Sed postea ij dies consuetudine festi esse desierunt; quare nemo amplius hisce diebus rem diuinam audiendi, tali lege tenetur. QVAERES postremò, an triduo maximæ hebdomadæ, cui proximè Pascha succedit, Diuini officijs interesse debeamus? Respondeo, olim quoque tres illos dies veluti festos & sacros agi & coli solitos: quare & Diuinam rem audire ex officio quemque oportebat, nunc verò mos & consuetudo obtinuit, vt pro diebus tantum profestis habeantur; ac ideo Missarum huiusmodi sacra audiendi desijt præceptum; quamquam aliqui dicunt, esse audienda saltem fer. 5. & fer. 6. sic Anton. apud Syluestrū, verb. *Dominica, questione prima, dist. 7.* Sed non condemnarem eos qui non audiunt.**